

YEREL HALKIN TURİZM ETKİLERİNİ ALGILAMA DÜZEYİ TURİZM DESTEĞİNİ NASIL ETKİLER: DALYAN DESTİNASYONU ÖRNEĞİ

Gülay ÖZALTIN TÜRKER¹, Ali TÜRKER²

ÖZET

Toplam turizm etkisi ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel olmak üzere dört farklı faktörden oluşmaktadır. Bu etkilerin olumlu ya da olumsuz olmasından en çok etkilenen kesim ise turizm bölgesinde yaşayan yerel halktır. Yerel halkın turizmin etkilerini algılama yönü (olumsuz/olumlu) ve düzeyi turizme olan desteğini de etkilemektedir. Bu çalışmanın temel amacı yerel halkın turizmin hangi etkilerini ne düzeyde algıladığını tespit etmek ve toplam turizm etkisini oluşturan faktörler arasında hangilerinin daha çok ön plana çıktığını belirlemektir. Ayrıca turizm desteği üzerinde toplam turizm etkilerini oluşturan faktörlerin ne derecede etkisi bulunduğu tespit de çalışmanın bir diğer amacı oluşturmaktadır. Çalışmada birincil veriler Muğla İli, Dalyan ilçesinde yaşayan yerel halka uygulanan anketler aracılığıyla sağlanmıştır. Yapılan analizler sonucunda turizmin sosyal ve kültürel etkilerinin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Bu faktörler turizm desteğini etkileyen en önemli faktörler olmuşlardır. Bununla birlikte turizmden ekonomik kazanç sağlayan turizm esnafı ve turizm çalışanlarının, bölgede yaşayan diğer meslek gruplarına göre, turizmin etkilerini daha olumlu algıladıkları ve turizmi desteklemeye daha çok eğilimli oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizmin Etkileri, Turizm Desteği

HOW EFFECT'S THE LOCAL RESIDENTS PERCEPTION OF TOURISM IMPACTS LEVEL TO THE TOURISM SUPPORTS: DALYAN SAMPLE

ABSTRACT

Total tourism effect is composed of four different factors: economic, social, environmental and cultural. People who mostly affected negatively or positively by these effects are local residents. Perception direction (positive/negative) and perception level of the local residents about effects of tourism are affecting their support to tourism. Basic aim of this study is to determine which effects of tourism perceiving by people at which level and also which one of the four factors of total tourism effects is standing out. One other purpose is to determine how much effective total tourism effect factors on supporting tourism. Major data of this study provided through the questionnaires conducted to local residents of Dalyan, in Mugla. As a result of the analyses it is determined that the social and cultural effects of tourism are standing out. These factors are the most important factors affecting support to tourism. It is also determined that the tourism workers and the tourism craftsmen are perceive the effects of tourism more positive than the other occupational cluster and they much more eager to support tourism.

Key words: Effects of Tourism, Tourism Support

GİRİŞ

İnsanların dinlenme, tatil, gezme-göreme, sağlık, inanç gibi pek çok farklı amaçla sürekli yaşadıkları yerlerden ayrılarak dünyanın farklı bölgelerine seyahat etmeleri ve o bölgelerde geçici konaklamaları olarak tanımlanabilecek turizm dünya ekonomisi içerisinde gün geçtikçe önem kazanan bir sektör haline almıştır. Dünya Turizm Örgütü verilerine göre 2013 yılında dünyada turizm faaliyetlerine katılanların sayısı 1 milyar 87 milyon olarak tespit edilmiştir. Günümüzde dünya nüfusunun 7 milyarın üzerinde tahmin edildiği düşünüldüğünde dünya nüfusunun yedide birinin turizm faaliyetlerine katıldığı

¹ Öğr.Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Ortaca Meslek Yüksek Okulu, gozaltin@mu.edu.tr

² aturker@mu.edu.tr

anlaşılmaktadır. Bu derece büyük bir insan hareketi pek çok olumlu ve olumsuz etkileri de beraberinde getirmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar turizm faaliyetlerinin başta ekonomik olmak üzere, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerinin bulunduğunu ortaya koymuştur (Perdue vd., 1990; Fesenmaier, 1996; Murphy, 1985; Cengiz ve Kirkbir, 2007). Söz konusu bu etkilerin birinci derecede muhatabını ise turizm bölgesinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Turizm sektöründe yaşanan tüm olumlu ya da olumsuz gelişmeler yerel halkın yaşamında da olumlu ya da olumsuz yönde doğrudan karşılığını bulmaktadır.

Yerel halkın turizme yaklaşımı, turizmin o bölgedeki gelişim sürecinde doğrudan etki sahibidir. Yerel halkın turizme olumlu yaklaşımının bulunmadığı, turizm faaliyetlerinin yeterince desteklenmediği bir destinasyonda bu sektörde yeterli gelişmenin sağlanması da mümkün olmayacaktır. Yerel halkın turizm faaliyetlerine desteği konusunda önemli araştırmalardan biri Butler (1980) tarafından gerçekleştirilmiştir. Turizmin yaşam döngüsü üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada Butler, bir bölgede turizm faaliyetlerinin ilk gelişmeye başladığı süreçte, özellikle turizmin olumlu ekonomik etkilerinden dolayı, yerel halkın turizme karşı olumlu bir desteğinin bulunduğunu ancak ilerleyen süreçte sosyal, kültürel ve çevresel problemler hakkında endişelerin gelişmesiyle birlikte turizm desteğinin gerilemeye başlayacağını ifade etmiştir. Turizm desteğinin, turizmin etkilerinin olumlu ya da olumsuz yönde gelişmesine paralel olarak azalıp artması söz konusu olmakla birlikte Çalışkan ve Tütüncü'nün (2008) gerçekleştirmiş olduğu çalışma Butler'in tezinin her bölgede geçerli olmayabileceğini ortaya koymaktadır. Zira bu çalışmada araştırmacılar, Kuşadası bölgesinde uzun yıllar sonra dahi yerel halkın turizm desteğinin devam ettiğini tespit etmişlerdir.

Yerel halkın toplam turizm algısı turizmin farklı etkilerini algılamasına göre değişiklik göstermektedir. Turizmin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerinin algılanma şekli toplam turizm algısını oluşturmaktadır. Bu araştırmanın temel amaçlarından biri, yerel halkın toplam turizm algısının oluşmasında turizmin söz konusu etkilerinden hangilerinin ne düzeyde etkili olduğunu tespit etmektir. Zira, örneğin turizmin ekonomik etkilerinin olumlu algılanmasının sosyal ve kültürel etkileri üzerindeki olumsuz algıları perdeleyebileceği düşünülmektedir. Kültürel olumsuzlukların yüksek algılanmasının, yerel halkın ekonomik olumlu etkileri göz ardı etmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmanın ilk amacı bu hipotezin test edilmesidir. Yerel halkın toplam turizm etkisini algılama şekillerinde turizmin hangi etkilerinin ne derecede önemli olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte teker teker turizm etkilerinin ve toplam turizm etkisinin algılanma düzeylerinin yerel halkın turizm desteği üzerinde de etkisi olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın ikinci önemli hipotezini de bu varsayım oluşturmaktadır. Yapılan analizlerle yerel halkın turizm desteği üzerinde turizmin hangi etkilerinin ne derece öneme sahip olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Turizm desteğini etkileyen önemli faktörlerden birinin de bireylerin turizm sektörü ile bağlantı düzeyleri olduğu düşünülmektedir. Turizm sektöründe işletme sahibi olanların ya da çalışan olarak bu sektörden gelir elde eden bireylerin turizmin olumlu ya da olumsuz etkilerini turizmle dolaylı ilişki içerisinde bulunan diğer bireylere göre daha farklı algılayacakları düşünülmüştür. Araştırmanın üçüncü hipotezini ise bu varsayımın test edilmesi oluşturmuştur. Bu üç temel varsayımın yanı sıra katılımcıların cinsiyetleri, yaşları ve gelir durumlarına göre turizm etkilerini algılamalarında ve turizm desteklerinde anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığı da tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma alanı olarak Muğla ili, Dalyan ilçesi tercih edilmiştir. 2014 yerel seçimlerinden itibaren yeni yerel yönetim düzenlemesine göre belediyesi kaldırılan Dalyan, bu tarihten itibaren Ortaca ilçesine bağlanmıştır. Köyceğiz gölünü denize bağlayan kanalı, İztuzu plajı, Kaunos antik kenti ve kanal kenarında yer alan çamur banyosu tesisleri ile uzun yıllardır turizm faaliyetleri ile iç içe yaşayan Dalyan bölgesi aynı zamanda balıkçılık, bahçecilik ve seracılık gibi diğer ekonomik faaliyetlerin de görüldüğü bir bölge olma özelliği taşımaktadır. Büyük ölçekli turizm işletmelerinin yer almadığı bölgede turizm yerel halkın doğrudan geçim kaynağı konumunda bulunmamaktadır. Zira turizm faaliyetleri içerisinde bulunan pek çok kişinin seracılık, bahçecilik, balıkçılık gibi farklı alanlarda da ekonomik kazançları söz konusudur.

Bodrum, Kuşadası, Marmaris gibi diğer turistik destinasyonlara kıyasla bölgede turizme bağımlılık düzeyinin düşük olmasının yerel halkın turizm etkilerini algılanma düzeyinin ve turizm desteğinin ölçülmesini kolaylaştıracağı düşünülmüş ve bu nedenle araştırma bölgesi olarak Dalyan ilçesi tercih edilmiştir.

Yerel halkın turizme karşı olumsuz bir algısı geliştiğinde bu algının turistlere karşı olumsuz tutumlar yaratmasının önüne geçilemeyecektir. Çevresel, sosyal, kültürel ya da ekonomik problemin temelinde turizm olduğunu düşünen bireyler sorunlarının temel nedeni olarak turistlere karşı dostane olmayan tavırlar sergileyebileceklerdir. Bir bölgede turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması ancak o bölge halkının desteğiyle mümkün olabilecektir. Bölge halkına rağmen bir turizm faaliyeti söz konusu olamayacağı için yerel halkın turizm desteğinin ölçülmesi ve eğer var ise turizme karşı olumsuz algı ve tutumların nedenlerinin araştırılması gerekmektedir. Turizmin olumsuz etkileri ne kadar azaltılır ve yerel halka turizmin olumlu etkileri anlatılabilir ise yerel halkın turizm desteği de o denli artacak ve yerel halkın turistlere karşı da olumlu tavırlar sergilemesi sağlanmış olacaktır.

İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Turizmin yerel halk üzerine etkileri ve yerel halkın turizme karşı tutumları konusunda literatürde pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu alanda ulaşılan en erken çalışmalardan biri Eralp (1974) tarafından gerçekleştirilmiştir. Eralp (1974) bir turizm bölgesi olan Balıkesir'in Erdek ilçesi ile turizmin etkilerinden uzak bir bölge olan Ankara'nın Kalecik ilçesini karşılaştırdığı çalışmada turizmin sosyal ve ekonomik etkileri üzerinde durmuştur. Bu alanda bir diğer çalışma Butler (1980) tarafından gerçekleştirilmiştir. Butler (1980) çalışmada bir bölgede turizm faaliyetinin gerçekleşmeye başlaması ile birlikte ekonomik etkiler ve turistlere olan ilgi nedeniyle yerel halkın turizme karşı olumlu bir yaklaşımının gerçekleşeceğini ifade etmiştir. Ancak yerel halkın turizm algısı turizmin sosyal, ekonomik ve doğal çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin yaşanmaya başlaması ile farklılık göstermeye başlamaktadır. Butler'a göre (1980) yerel halkın turizmi algılamalarını etkileyen temel faktör turizmin kişisel yaşam alanları üzerindeki etkileridir. Başlangıçta çoğunlukla olumlu olarak değerlendirilen bu etkiler turizme karşı olumlu bir bakış açısı geliştirilmesine neden olurken süreç içerisinde farklı alanlarda turizmin olumsuz etkileri de kendini göstermeye başlamaktadır. Böylesi bir durumda yerel halkın turizme bakış açısı olumsuzla doğru dönmekte, buna paralel olarak da turizm desteği giderek azalmakta ve hatta durmaktadır.

Matheison ve Wall (1992) çalışmalarında turizmin çevre üzerine olumsuz etkilerini incelemişler ve turizm faaliyetlerinin plansız gelişmesi konusunda doğal çevre üzerinde ciddi olumsuz etkilerin yaşanacağını ifade etmişlerdir. Mason ve Cheyne (2000) ise yerel halkın turizme karşı olan tepkisini kırsal turizmin geliştirilmesi açısından ele almış ve turizmin faaliyetlerinin olası olumlu ve olumsuz sonuçları üzerinde durmuştur. Bu çalışmaya da temel teşkil eden ölçeğin kullanıldığı çalışma ise Yoon vd. (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yoon vd. (2001) çalışmalarında turizmin sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel etkilerinin toplam turizm etkisini açıklama düzeyini ve toplam turizm etkisinin ise yerel halkın turizm desteğini açıklama düzeyini yapısal eşitlik modeli kullanarak incelemişlerdir. Araştırmacılar turizmin sosyal, çevresel, ekonomik ve kültürel etkilerinin toplam turizm etkisi üzerinde etkiye sahip olduğunu; bu faktörlerden en etkili faktörün ise ekonomik etkiler faktörü olduğunu tespit etmişlerdir. Yerel halkın turizm desteğini ise toplam turizm etkisi faktörünün yanı sıra turizmin çevresel etkileri faktörü de önemli derecede açıklamaktadır. Tosun ve Timothy (2003) "Turizm Gelişim Sürecine Toplumsal Katılımın Argümanları" başlıklı çalışmalarında turizm politika ve stratejilerinin geliştirilmesinde toplumsal katılımın son derece önemli olduğunu vurgulamışlardır. Araştırmacılar turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesinin temel koşulunun toplum odaklı turizm anlayışını geliştirmek olduğunu ifade ettikleri çalışmalarında bu anlayışın geliştirilmesinin ancak toplum, toplumu yönetenler ve turizm sektöründeki tüm paydaşların etkin katılımı ile mümkün olacağını ifade etmişlerdir.

Akova (2006) ise 2001 ve 2003 yıllarında iki defa tekrarladığı anket çalışması ile yerel halkın turizm etiklerine ilişkin algılamalarında ve turizme yönelik tutumlarında bir farklılık olup olmadığını

incelemiştir. 600 kişinin yaşadığı küçük bir destinasyonda, az sayıda örneklem ile gerçekleştirilmiş olmasına rağmen çalışma ilginç sonuçlar vermiştir. Akova'nın (2006) çalışması, Butler'in (1980) ifadesinin aksine süreç içerisinde turizme yönelik olumsuz algıların olumluya doğru eğilim gösterdiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte yazar, yerel halkın demografik özellikleri ile turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerinin algılanma düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Van ilinde yaşayan yerel halkın turisti ve turizmi algılama şeklini incelediği çalışmasında Alaeddinoğlu (2007) yöre halkının turizme ve turiste karşı pozitif bir bakış açısına sahip olduğunu ve yerel halkın turizmin geliştirilmesini desteklediğini tespit etmiştir. Turizmin sosyo-ekonomik, kültürel ve çevresel etkilerinin değerlendirildiği çalışma turizm faaliyetlerinin yaygın olarak gözlemlenmediği bir bölgede yerel halkın turizme bakış açısının nasıl olduğuna ilişkin önemli sonuçlar vermiştir. Diğer taraftan Çalışkan ve Tünücü'nün (2008) turizmin yerel halk üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik olarak geliştirdikleri çalışma uzun süredir turizm faaliyetleri ile birlikte yaşayan Kuşadası bölgesi halkı üzerinde gerçekleştirilmiş olması nedeniyle konuya farklı bir boyuttan yaklaşmaktadır. Araştırmacılar çalışmaları sonucunda Kuşadası'nın turizm nedeniyle kırsal özelliğini kaybederek kentsel bir yerleşim özelliği kazandığını ifade etmişlerdir. Yoğun göç alma ve hızlı kentleşmeye paralel olarak da çarpık kentleşme sorunu ortaya çıkmıştır. Bölge halkının ekonomik gelirlerinin önemli bir kısmının turizmden sağlandığı ancak turizm sektöründe ücretlerin düşük olmasını nedeniyle toplumun beklentilerinin karşılanmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca bölge halkı, turizmin bölgedeki suç oranını yükseltmediği, dolayısıyla turizmin sosyal yaşam üzerinde olumsuz bir etkisi olmadığını ifade etmiştir. Yazarlar bu sonucun bölge halkının en önemli gelir kaynağının turizm olması nedeniyle turizmi kötülemek istememeleri olabileceğini ifade etmişlerdir. Yazarlar araştırmaları sonucunda Butler'in (1980) yukarıda da ifade edilen teorisinin Kuşadası için geçerli olmadığını tespit etmişlerdir.

Cengiz ve Kırkbir (2007) Bodrum bölgesinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında Yoon vd.'nin (2001) geliştirmiş olduğu ölçeği 193 katılımcı üzerine uygulamışlardır. Yerel halkın algıladığı toplam turizm etkisi ile turizm desteği arasındaki ilişkinin yapısal eşitlik modeli ile ölçüldüğü çalışmada turizmin sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel etkisinin toplam turizm etkisi üzerinde anlamlı düzeyde etkiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Ancak Yoon vd.'nin (2001) aksine çalışmada turizmin ekonomik etkilerinden çok sosyal etkilerinin ön plana çıktığı gözlemlenmiştir. Çalışmada ayrıca toplam turizm etkisinin de turizm desteği üzerinde anlamlı etki düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Yazarlar çalışma sonuçları doğrultusunda yerel halkın turizm desteğinin sağlanabilmesi için turizmin sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel etkilerinin olumluya dönüştürülmesine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. 2011 yılında ise Kervankıran tarafından Afyon ilinde yaşayan yerel halkın turizm ve turizm etkinliklerine yaklaşımlarının belirlenmesine yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma da Alaeddinoğlu'nun (2007) çalışmasında olduğu gibi turizmin yaygın olarak gözlemlenmediği bir bölgede gerçekleştirilmiş olması nedeniyle önem taşımaktadır. Kervankıran çalışmasında turizmin etkilerini; ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel olmak üzere üç başlık altında değerlendirmiştir. Yapılan çalışma sonucunda yerel halkın turizmin bölgedeki gelişimine olumlu bir bakış açısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Yerel halk, turizm sayesinde bölgenin ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda kalkınacağı görüşünü taşımaktadır. Ancak çalışmada ayrıca yerel halkın turizmin çevresel etkileri konusunda bir takım endişelere sahip olduğu, turizmin olumsuz çevresel etkileri konusunda bölge halkının endişelerinin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde yazar, katılımcıların turizmin olumsuz etkilerini fark etmedikleri için turizmin gelişimine büyük oranda olumlu olarak yaklaştıklarını ifade ederek turizmin gelişim sürecinde oluşabilecek olumsuz etkilerin dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır.

Eren ve Aypek (2012) ise diğer çalışmalardan farklı bir yaklaşımla çalışma alanını köyde yaşayan halk olarak belirlemişlerdir. Araştırma, Bursa ilinde yerli ve yabancı turistlerin tur programları kapsamında ziyaret ettikleri Cumalıkız Köyü'nde gerçekleştirilmiştir. Turizmin kültürel, çevresel ve ekonomik etkileri üzerinde durulan çalışmada köy halkının genel olarak turizmin gelişimine karşı olumlu

bir tutum sergiledikleri tespit edilmiştir. Ancak köyde turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinin köye gerçekleştirilen kamu hizmetlerinde bir artışa neden olmaması yerel halk tarafından eleştirilen bir konu olarak araştırma sonuçlarında vurgulanmıştır. Doğan ve Üngüren (2012) ise Isparta halkının turizme yönelik görüşleri üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar yöre halkının özellikle yörede yaşanan işsizlik ve ekonomik sorunlar nedeniyle turizme olumlu bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir. Katılımcılar ilde turizmin geliştirilmesine yönelik olumlu yaklaşım sergilemişlerdir. Han vd. (2011) ve Zhong vd.'nin (2011) Çin'de gerçekleştirdikleri iki ayrı çalışmada da ülkemizdeki çalışmalardakine benzer sonuçlar elde edilmiştir. Han vd. (2011) çalışmasında turizmin gelişiminin ve ekonomik katkılarının turizmin yerel halk tarafından algılanmasına bağlı olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerinin algılanması katılımcıların demografik verilerine göre değerlendirilmiş ve araştırma yöntemi olarak çoklu nominal lojistik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Zhong vd. (2011) ise turizmin özellikle sosyal ve doğal çevre üzerindeki olumsuz etkilerine vurgu yaparken bu etkilerin azaltılabilmesi için taşıma kapasitesi kavramının göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Literatürde turizmin olumlu ve olumsuz etkileri üzerine ve yerel halkın turizme bakış açısına ilişkin pek çok çalışmaya daha ulaşmak mümkündür. Literatürde yer alan bu çalışmalarda turizmin etkilerinin farklı boyutlar altında değerlendirildiği gözlemlenmektedir. Bu boyutları; turizmin ekonomik etkileri, sosyal etkileri, kültürel etkileri ve çevresel etkileri başlıkları altında toplamak mümkündür. Ayrıca kimi kaynaklarda “sosyo-kültürel etkiler”, “sosyo-ekonomik etkiler” ve “sosyal etkiler” gibi kavramların da kullanıldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca çalışmaların uygulandıkları bölgelere göre de farklılık gösterdiğini ifade etmek mümkündür. Yukarıda verilen örneklerde de gözlemlenebileceği gibi kimi çalışmalar Afyon, Van, Isparta gibi turizm faaliyetinden çok etkin şekilde faydalanmayan şehirlerde gerçekleştirilirken kimi çalışmaların Bodrum, Kuşadası gibi uzun yıllardır turizm faaliyeti ile iç içe yaşayan yerel halkın bulunduğu bölgelerde gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir. İncelenen bir çalışma ise köy halkı üzerine uygulanmış olması nedeniyle farklılık taşımaktadır. Bu çalışmanın literatürde yer alan diğer çalışmalardan farklı ise öncelikle Dalyan bölgesinde gerçekleştirilmiş olmasıdır. Dalyan bölgesi yerel halkının geçim kaynakları arasında turizm faaliyetlerinin yanında önemli derecede tarım ve balıkçılık faaliyetleri yer almaktadır. Dolayısıyla yerel halkın Bodrum ve Kuşadası'ndan farklı olarak turizme ekonomik bir bağımlılığı söz konusu değildir. Bununla birlikte her iki bölge kadar uzun zamandır turizm faaliyetlerinin içerisinde bulunan bir bölge olma özelliği taşımaktadır. Bu nedenle turizmin olası olumlu ve olumsuz etkilerinin yerel halk tarafından gözlemlenebilmesi için yeterince süre geçtiği düşünülmektedir. Çalışmanın bir diğer özgün yanını ise meslek gruplarına göre analizlerin gerçekleştirilmiş olması oluşturulmaktadır. Literatürde yer alan diğer çalışmaların aksine bu çalışmada bölge halkının mesleki dağılımı turizme bağımlı olan ve olmayanlar olarak ayrılmış ve böylece turizmden gelir elde edenler ile etmeyenler arasındaki farklılıkların incelenmesi mümkün olmuştur.

YÖNTEM

Araştırma yöntemi olarak anket yöntemine başvurulmuştur. Bu doğrultuda Yoon vd. (2001) tarafından geliştirilen ve Cengiz ve Kırkbir (2007) tarafından da kullanılan ölçeğin araştırmanın amacına uygun olduğu belirlenmiş ve bu ölçeğin çalışmaya uyarlanmasına karar verilmiştir. Araştırma ölçeğinde demografik verilerin ölçüldüğü 6 soruya ilave olarak çalışmada kullanılacak faktörlerin ölçülebilmesi amacıyla katılımcılara yöneltilen 29 ifade yer almıştır. Bu 29 ifadede katılımcıların 5'li likert ölçeği ile ifadeler katılımlı düzeylerinin tespit edilmesi yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda; (1) Kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum anlamlarını taşımaktadır. Uyarlanan ölçek 30 katılımcı ile ön teste tabii tutulmuş ve ön test sonuçları doğrultusunda son halini alan ölçeğin uygulanması yoluna gidilmiştir. Araştırma bölgesi olarak Muğla iline bağlı Dalyan ilçesi tercih edilmiştir. Bölgenin turizmin yanında tarım ve balıkçılık gibi farklı ekonomik faaliyetlere sahip olması, bölgede yerleşik yaşayan halkın fazlalığı ve bölgenin uzun süredir turizm faaliyetlerine maruz kalması

nedeniyle Dalyan ilçesinin araştırma bölgesi olarak uygun tercih olduğuna karar verilmiştir. Dalyan belediyesinden alınan verilere göre ilçenin nüfusu 8.000 olarak tespit edilmiştir. Sekaran (1999) ise büyüklüğü 10.000 olan çalışmalar için %95 güven aralığı, %5 hata payı ile örneklem büyüklüğünün 370 olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu nedenle çalışmada öncelikle 370 rakamının yakalanması ve mümkünse bu rakamın aşılması araştırma verilerinin genellenebilirliğinin ve güvenilirliğinin artırılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda 1.000 adet anket çoğaltılmış ve tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile anketlerin yerel halka uygulanması yoluna gidilmiştir. Bu yöntemle, 1-31 Mayıs 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda 658 anketin geri dönüşü sağlanabilmiştir. Ancak eksik ve özensiz doldurulan anketler elendiğinde 594 anketin analiz edilebilir olduğu tespit edilmiştir. Bu rakamın örneklem büyüklüğü olarak yeterli olduğuna karar verilmiş ve elde edilen veriler SPSS 20.0 programı yardımı ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların %42,3'ünü (n=251) kadınlar, %57,7'sini (n=343) ise erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların cinsiyet dağılımlarının yüzdesel olarak birbirine yakın olması analiz sonuçları açısından önem taşımaktadır. Aynı dengeli dağılımın medeni durum açısından da ortaya çıktığını ifade etmek mümkündür. Katılımcıların %51,2'sini (n=304) bekârlar oluştururken, %48,8'ini ise evliler oluşturmuştur. Demografik veriler eğitim durumları açısından değerlendirildiğinde ise en yüksek oranın %38,7 ile (n=230) üniversite mezunları grubunda olduğu görülmektedir. Bu grubu %35 (n=208) ile ise mezunları takip etmiştir. Diğer eğitim gruplarında ise oranların bu iki gruba göre oldukça düşük olduğu gözlemlenmektedir. Eğitim durumu açısından gruplar arasında dengeli dağılımın sağlanamaması bu grupların istatistiksel olarak karşılaştırılamamasına neden olmuştur. Tablo 1 yaş dağılımı açısından incelendiğinde ise katılımcıların %32,7'sinin (n=194) 26-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 36-45 yaş aralığı ise %21,5 (n=128) ile ikinci yüksek orana sahip olan grup olmuştur. Katılımcılar gelir durumları açısından üç gruba ayrılmışlardır. Aylık geliri 1500 TL'den az olanlar %39,1 (n=232) ile en büyük grubu oluştururken 1500-3000 TL arasında gelire sahip olan katılımcıların oranı %37,9 (n=225) olarak gerçekleşmiştir. 3000 TL ve üzeri gelire sahip olanlar ise %23'lük (n=137) bir orana sahip olmuşlardır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Veriler

Değişkenler	Gruplar	f	%	Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	251	42,3	Medeni Hal	Bekâr	304	51,2
	Erkek	343	57,7		Evli	290	48,8
Eğitim Durumu	Okuryazar değil	6	1,0	Yaş Dağılımı	25 yaş ve altı	74	12,5
	İlkokul mezunu	65	10,9		26-35 yaş	194	32,7
	Ortaokul ve dengi	65	10,9		36-45 yaş	128	21,5
	Lise ve dengi	208	35,0		46-55 yaş	87	14,6
	Üniversite	230	38,7		56-65 yaş	64	10,8
	Lisansüstü	20	3,5		66 yaş ve üzeri	47	7,9
Meslek Dağılımı	Esnaf	138	23,2	Gelir Dağılımı	1500 TL'den az	232	39,1
	İşçi	129	21,7		1501-3000 TL	225	37,9
	Turizm Çalışanı	88	14,8		3001 TL ve üzeri	137	23,0
	Öğrenci	74	12,5	Toplam		594	100
	Kamu personeli	66	11,2				
	Turizm Esnafı	43	7,2				
	Ev hanımı	37	6,2				
	Emekli	19	3,2				

Tablo 1'de son olarak meslek dağılımının incelenmesi doğru olacaktır. Katılımcılara kendi mesleklerini kendilerinin yazma fırsatı verilmesi amacıyla bu soru açık uçlu olarak yöneltilmiş, daha sonra verilerin işlenmesi sürecinde araştırma amaçlarına uygun olarak meslek grupları oluşturulma yoluna

gidilmiştir. Bu doğrultuda, doğrudan turizm gelirin e sahip olmayan; bakkal, berber, mobilyacı vb. katılımcıların yer aldığı “esnaf” grubu %23,2 (n=132) ile en büyük meslek grubunu oluşturmuştur. Yine turizm dışında faaliyetlerden çalışan olarak gelir sağlayan maaşlı kesini ifade eden “işçi” grubunun oranı ise %21,7 (n=129) olarak gerçekleşmiştir. Hediyeelik eşya çalışanı, acente çalışanı, restoran ve barlarda çalışan personeller gibi doğrudan turistlere hizmet veren işletmelerde maaşlı olarak çalışan grubu ifade eden “turizm çalışanları” grubunun oranı %14,8 (n=88) olarak gerçekleşmiştir. Yerel halk içerisinde bulunup kendisini öğrenci olarak tanımlayan kesim ise %12,5 (n=74) ile dördüncü grubu oluşturmuştur. Belediye, hastane, okul vb. devlet kurumlarında maaşlı çalışan grup ise “kamu personeli” başlığı altında toplanmıştır. Bu grubun oranı %11,2 (n=66) olarak gerçekleşmiştir. Turizm alanında faaliyet gösteren işletmelerin yöneticileri ise %7,2’lik (n=43) oran ile “turizm esnafı” başlığı altında toplanmıştır. Ev hanımlarının oranı %6,2 (n=32) olarak gerçekleşirken kendisini “emekli” olarak tanımlayan grubun oranı ise %3,2 (n=19) olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2. Faktör Analizi

Faktörler ve İfadeler	Faktör Yüğü	Öz Değer	Açıklanan Varyans (%)	α
Faktör 1: Sosyal Etkiler		26,31	18,30	,80
Turizm bölgesinde yaşamaktan memnun değilim.	,75			
Turizm bölgemizde suç oranını artırıyor.	,69			
Kamunun turizm için yaptığı harcamalar vergilerin boşa gitmesidir.	,66			
Turizm toplumumuzda yıkıcı etkiler oluşturuyor.	,65			
Yerel halk turizm destinasyonu içerisinde yaşamaktan mutlu değildir.	,62			
Faktör 2: Turizm Desteği		7,74	16,35	,79
Turistler için gerçekleştirilen tarihi ve kültürel gezileri destekliyorum.	,84			
Turistler için gerçekleştirilen sergi, festival, spor olayı faaliyetlerini destekliyorum.	,80			
Turist kafileleri için gerçekleştirilen eğlence programlarını destekliyorum.	,58			
Kamp alanı, piknik yeri, sahil gibi doğa tabanlı turizmi destekliyorum.	,53			
Turistik otel, restoran gibi hizmet işletmelerinin hizmet kalitelerini artırmak amacıyla yaptıkları faaliyetleri destekliyorum.	,51			
Faktör 3: Kültürel Etkiler		7,12	9,31	,87
Turizm, turistler ve yerel halk arasındaki kültür alışverişini artırıyor.	,70			
Turizm sayesinde farklı kültürleri daha iyi anlama şansımız oluyor.	,68			
Turizm, bölgemizde bizim değişik kültürel aktivitelere katılmamıza olanak sağlıyor.	,64			
Turizm kültürel kimliğimizde olumlu etkiler meydana getiriyor.	,61			
Faktör 4: Çevresel Etkiler		5,95	8,66	,87
Turizm çevre kirliliğine neden olmuyor.	,74			
Turizm trafik yoğunluđuna neden olmuyor.	,68			
Turizm daha fazla park ve eğlence alanlarının açılmasını sağlıyor.	,60			
Turizm tarihi dokuyu koruyor.	,54			
Faktör 5: Ekonomik Etkiler		5,44	7,97	,77
Kamu için turistik tesis geliştirme maliyeti çok fazladır.	,64			
Turizm bölgemize daha fazla yatırımın gelmesini sağlıyor.	,64			
Turizm bölgemiz için daha fazla istihdam sağlıyor.	,60			
Turizm bölgemizde daha fazla harcamaya yol açar.	,56			
Faktör 6: Toplam Etki		4,82	6,78	,80
Turizmin yararları zararlarından daha fazladır.	,81			
Turizmin genel olarak bölgemiz için yararlı olduğunu düşünüyorum.	,62			

KMO: 0,830; Barlett’s Test of Sphericity: 0,00; Kümülatif Açıklanan Varyans: 67,37

Araştırma ölçeğinde yer alan, turizmin etkileri ve yerel halkın turizm desteğini ölçmeye yönelik 29 ifade faktör analizine tabii tutulmuş ve analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Faktör analizi gerçekleştirilirken öncelikle örneklem büyüklüğünün yeterliliği ve verilerin faktör analizine uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla KMO analizi (0,830) ve Barlett’s (0,00) testi sonuçlarına bakılmıştır. Elde edilen değerlerden hareketle verilerin faktör analizine uygunluğuna karar verilmiştir. İfadeler üzerinde gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizinde birden fazla faktör için %40’ın üzerinde faktör yüküne sahip olan ifadeler ve hiçbir faktörde %40 faktör yüküne ulaşamayan ifadeler analizden çıkarılmıştır. Bu durumdaki ifadelerin sırasıyla analizden çıkarılması ile tekrarlanan faktör analizi sonucunda 5 ifadenin analizden çıkarılması gerektiğine karar verilmiştir. Analizden çıkarılan ifadeler sırasıyla; *“Turizm nedeniyle mal ve hizmet fiyatları artıyor”*, *“Turizm sayesinde yaşam standartlarımız yükseliyor”*, *“Turizm yerel halk ve buradaki küçük işletmeler için ekonomik yarar sağlıyor”*, *“Bölgemizde turizm gelirleri diğer sektör gelirlerinden daha önemlidir”* ve *“Turistlerin yüksek harcamaları yaşam tarzımızı olumsuz etkiliyor”* ifadeleridir. Sonuç olarak; *“Sosyal Etkiler”*, *“Kültürel Etkiler”*, *“Çevresel Etkiler”*, *“Ekonomik Etkiler”*, *“Toplam Etki”* ve *“Turizm Desteği”* olarak adlandırılabilir toplam altı faktör elde edilmiştir. Elde edilen bu faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı ise %67,37 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, her bir faktörü oluşturan ifadeler kendi içerisinde güvenilirlik analizine tabii tutulmuş ve en düşük Alpha değerinin %77 olarak gerçekleşmesi nedeniyle faktörlerin tamamının güvenilirliği sağladığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetleri Açısından Faktörlere Yaklaşımlarının Değerlendirilmesine Yönelik T-Testi Sonuçları

Faktörler	Gruplar	n	A.O.		Sig.(p)
			Std.Sapma		
Sosyal Etkiler	Kadın	251	1,78	,77	,07
	Erkek	343	1,66	,80	
Kültürel Etkiler	Kadın	251	4,39	,66	,04
	Erkek	343	4,49	,55	
Çevresel Etkiler	Kadın	251	4,32	,70	,06
	Erkek	343	4,42	,64	
Ekonomik Etkiler	Kadın	251	4,27	,57	,04
	Erkek	343	4,38	,65	
Toplam Etki	Kadın	251	4,54	,69	,00
	Erkek	343	4,69	,65	
Turizm Desteği	Kadın	251	4,75	,47	,87
	Erkek	343	4,76	,46	

Faktör analizinden sonra elde edilen faktörleri oluşturan ifadelerin aritmetik ortalamaları alınarak sürekli hale getirilmesi yoluna gidilmiştir. Bu yöntemle elde edilen değişkenler ilk olarak katılımcıların cinsiyetleri açısından değerlendirilmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre faktörlere yaklaşımlarında anlamlı farklılıklar bulunup bulunmadığını ölçmek amacıyla bağımsız iki örnek t-testinden faydalanılmıştır. Analiz sonuçlarını Tablo 3’de izlemek mümkündür. P değerleri incelendiğinde *“Kültürel Etkiler”*, *“Ekonomik Etkiler”* ve *“Toplam Etki”* faktörleri için katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir ($p < 0,05$). Her üç faktör için de aritmetik ortalamalar değerlendirildiğinde erkeklerin faktörlere yaklaşımlarının kadınlara kıyasla daha olumlu olduklarını ifade etmek mümkündür. Zira her üç faktörde de erkeklere ait aritmetik ortalamalar daha yüksek gerçekleşmiştir. Bu sonuçlardan hareketle erkek katılımcıların bu üç faktör açısından kadın katılımcılara kıyasla turizme bakış açılarının daha olumlu olduğunun ifade etmek mümkündür.

Tablo 3. Katılımcıların Yaşları Açısından Varyans Analizi Faktörlere Yaklaşımlarının Değerlendirilmesine

Yönelik Sonuçları					
Faktörler	Gruplar	n	A.O.	Std.Sapma	Sig.(p)
Sosyal Etkiler	25 yaş ve altı	74	1,67	,75	,00
	26-35 yaş	194	1,58	,70	
	36-45 yaş	128	1,63	,72	
	46-55 yaş	87	1,99	,99	
	56-65 yaş	64	1,82	,85	
	66 yaş ve üzeri	47	1,82	,79	
Kültürel Etkiler	25 yaş ve altı	74	4,51	,57	,00
	26-35 yaş	194	4,48	,55	
	36-45 yaş	128	4,49	,58	
	46-55 yaş	87	4,50	,57	
	56-65 yaş	64	4,31	,59	
	66 yaş ve üzeri	47	4,17	,85	
Çevresel Etkiler	25 yaş ve altı	74	4,28	,80	,05
	26-35 yaş	194	4,45	,62	
	36-45 yaş	128	4,47	,50	
	46-55 yaş	87	4,25	,78	
	56-65 yaş	64	4,32	,70	
	66 yaş ve üzeri	47	4,30	,72	
Ekonomik Etkiler	25 yaş ve altı	74	4,45	,61	,01
	26-35 yaş	194	4,43	,52	
	36-45 yaş	128	4,30	,67	
	46-55 yaş	87	4,22	,66	
	56-65 yaş	64	4,20	,70	
	66 yaş ve üzeri	47	4,22	,57	
Toplam Etki	25 yaş ve altı	74	4,41	,74	,00
	26-35 yaş	194	4,78	,46	
	36-45 yaş	128	4,69	,43	
	46-55 yaş	87	4,68	,72	
	56-65 yaş	64	4,38	1,02	
	66 yaş ve üzeri	47	4,41	,90	
Turizm Desteği	25 yaş ve altı	74	4,78	,39	,00
	26-35 yaş	194	4,85	,35	
	36-45 yaş	128	4,82	,44	
	46-55 yaş	87	4,67	,51	
	56-65 yaş	64	4,61	,58	
	66 yaş ve üzeri	47	4,54	,60	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre faktörlere yaklaşımlarında anlamlı farklılıklar bulunup bulunmadığı analiz edildikten sonra faktörler yaş grupları açısından da değerlendirilmiştir. Yaş grupları açısından faktörleri karşılaştırabilmek için ise tek yönlü anova (varyans) analizinden faydalanılmıştır. Tablo 3’de de görüldüğü gibi “Çevresel Etkiler” faktörü dışında kalan diğer bütün faktörlerde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirleyebilmek için ise Scheffe analizinden faydalanılmıştır. “Sosyal Etkiler” faktörü açısından Scheffe

testi sonuçlarına göre 26-35 yaş grubu ile 46-55 yaş grubu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Her iki grubun aritmetik ortalamaları değerlendirildiğinde ise birinci grubun en düşük, ikinci grubun ise en yüksek ortalamaya sahip olduğunu ifade etmek mümkündür. “Sosyal Etkiler” faktörünü oluşturan ifadeler olumsuz anlam yüklüdür. Bu nedenle ortalaması yüksek olan 46-55 yaş grubunun turizmin olumsuz sosyal etkiler yarattığı yönünde görüş bildirdiğini ifade etmek mümkündür. 26-35 yaş grubu ise turizmin sosyal açıdan olumsuz etkilerinin daha az olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Scheffe testi “Kültürel Etkiler” faktörü açısından değerlendirildiğinde ise 56-65 ve 66 yaş ve üzeri yaş gruplarının diğer gruplara göre farklılaştıkları gözlemlenmiştir. Aritmetik ortalamalardan hareketle bu iki yaş grubundaki katılımcıların diğer gruplara kıyasla turizmin kültürel etkileri hakkında daha olumsuz bir bakış açısında sahip olduklarını ifade etmek mümkündür. Anlamlı farklılığın bulunduğu bir diğer faktör olan “Ekonomik Etkiler” faktöründe ise farklılaşan grupların 25 yaş altı ve 26-35 yaş grupları olduğu görülmektedir. Bu iki yaş grubundaki katılımcıların turizmin ekonomik etkileri hakkında diğer gruplara kıyasla daha olumlu bakış açısına sahip olduklarını ifade etmek mümkündür. “Toplam Turizm Etkisi” faktörü için Scheffe testi sonuçları incelendiğinde 26-35 yaş grubu ile 25 yaş ve altı ve 66 yaş üzeri grupları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Aritmetik ortalamalardan hareketle söz konusu gruplardan 26-35 yaş grubunun turizmin toplam etkisi konusunda en olumlu bakış açısına sahip grup olduğunu ifade etmek mümkündür. Diğer iki grup ise en olumsuz bakış açısına sahip olan grupları oluşturmuşlardır. Son olarak “Turizm Desteği” faktörü için Scheffe testi sonuçları incelendiğinde ise anlamlı farklılıkların 66 yaş üzeri grup ile 26-35 ve 36-45 yaş grupları arasında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Aritmetik ortalamalardan yola çıkarak 66 yaş üzeri katılımcıların en az turizm desteğine sahip olan grubu 26-35 yaş grubunun ise en yüksek turizm desteğine sahip olan grubu oluşturduğunu ifade etmek mümkündür.

Tablo 4. Katılımcıların Gelir Seviyeleri Açısından Faktörlere Yaklaşımlarının Değerlendirilmesine Yönelik Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler	Gruplar	n	A.O.	Std.Sapma	Sig.(p)
Sosyal Etkiler	1500 TL'den az	232	1,73	,80	,05
	1501-3000 TL	225	1,62	,75	
	3001 TL ve üzeri	137	1,82	,82	
Kültürel Etkiler	1500 TL'den az	232	4,44	,62	,00
	1501-3000 TL	225	4,55	,55	
	3001 TL ve üzeri	137	4,29	,62	
Çevresel Etkiler	1500 TL'den az	232	4,35	,66	,15
	1501-3000 TL	225	4,44	,62	
	3001 TL ve üzeri	137	4,32	,74	
Ekonomik Etkiler	1500 TL'den az	232	4,28	,66	,01
	1501-3000 TL	225	4,43	,57	
	3001 TL ve üzeri	137	4,26	,59	
Toplam Etki	1500 TL'den az	232	4,59	,69	,06
	1501-3000 TL	225	4,71	,56	
	3001 TL ve üzeri	137	4,55	,78	
Turizm Desteği	1500 TL'den az	232	4,71	,49	,00
	1501-3000 TL	225	4,83	,43	
	3001 TL ve üzeri	137	4,70	,46	

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen bir diğer varyans analizi ise katılımcıların gelir seviyelerine göre faktörlere yaklaşımlarında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tablo 4’de verilen analiz sonuçlarından da anlaşılacağı gibi “Kültürel Etkiler”, “Ekonomik Etkiler” ve “Turizm Desteği” olmak üzere toplam üç faktörde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

edilmiştir ($p<0,05$). Gerçekleştirilen Scheffe testi sonuçlarına göre “Kültürel Etkiler” faktörü için gelir seviyesi 3001 TL ve üzeri olan grubun anlamlı farklılığa sahip olduğu anlaşılmıştır. Aritmetik ortalamalardan hareketle bu gelir seviyesine sahip grubun diğerlerine kıyasla turizmin kültürel etkileri açısından daha olumsuz bir bakış açısına sahip olduklarını ifade etmek mümkündür. “Ekonomik Etkiler” faktöründe ise anlamlı farklılığa sahip olan grup 1501-3000 TL arası gelir seviyesine sahip olan grup olmuştur. Bu grupta yer alan katılımcılar diğerlerine göre turizmin ekonomik etkilerinin daha olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Anlamlı farklılığın tespit edildiği son faktör olan “Turizm Desteği” faktöründe de 1501-3000 TL arası gelire sahip olan grubun anlamlı farklılığa sahip olan grup olduğu görülmektedir. Bu grup, diğer gruplara kıyasla turizm desteği en yüksek olan grubu oluşturmuştur.

Araştırmanın en çarpıcı bulguları katılımcıların meslek gruplarına göre faktörlere karşı tutumlarında anlamlı farklılıklar bulunup bulunmadığına yönelik gerçekleştirilen varyans analizinde elde edilmiştir. Analiz sonuçlarında faktörlerin tamamında anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). “Sosyal Etkiler” faktörü için Scheffe testi sonuçları incelendiğinde, anlamlı farklılığın esnaf grubu ile kamu personeli grubu arasında gerçekleştiği görülmüştür. Aritmetik ortalamalardan hareketle, esnaf grubunun turizmin sosyal etkilerinin daha olumsuz gerçekleştiğini düşündüklerini ifade etmek mümkündür. Kamu personelleri ise tüm meslek grupları içerisinde sosyal etkilere karşı en olumlu bakış açısında sahip grup olmuştur. Bu faktör için aritmetik ortalamalardan çıkarılabilecek bir diğer ilginç sonuç ise turizm esnafının turizmin sosyal etkilerine karşı en olumlu bakış açısına sahip olan grup olmasıdır. Scheffe testi sonuçları “Kültürel Etkiler” faktörü açısından değerlendirildiğinde ise Turizm esnafı ve Turizm çalışanı gruplarının işçi ve kamu personeli gruplarından farklılaştıkları gözlemlenmiştir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde ise işçi ve kamu personeli gruplarının turizm çalışanı ve turizm esnafı gruplarına kıyasla turizmin kültürel etkileri konusunda daha olumsuz bir bakış açısında sahip olduklarını ifade etmek mümkündür. Kültürel etkiler faktörü için en olumsuz bakış açısına sahip olan grup kamu personeli olarak gerçekleşirken en olumlu bakış açısına ise turizm esnafının sahip olduğu gözlemlenmektedir. Her ne kadar varyans analizi sonuçlarında “Çevresel Etkiler” faktörü için de anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilse de Scheffe testinde gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Ancak aritmetik ortalamalardan hareketle turizmin çevresel etkileri konusunda en olumsuz bakış açısında ev hanımlarının, en olumlu bakış açısına ise emeklilerin sahip olduğunu ifade etmek mümkündür. Turizmin ekonomik etkilerine ilişkin ise turizm çalışanları grubu ile işçi, kamu personeli ve öğrenci grupları arasında anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Turizm çalışanları turizmin ekonomik etkileri konusunda en olumlu bakış açısına sahip olan grubu oluştururken öğrenci grubunun en olumsuz bakış açısına sahip olan grubu oluşturduğu görülmektedir.

Toplam turizm etkisi faktörü açısından Scheffe testi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılıkların işçi grubu ile esnaf ve turizm esnafı grupları arasında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Aritmetik ortalamalardan hareketle, toplam turizm etkisi faktörüne en olumlu bakış açısına sahip olan grubun turizm esnafı, en olumsuz bakış açısına sahip olan grubun ise işçi grubu olduğunu ifade etmek mümkündür. Araştırmada incelenen son faktör olan “Turizm Desteği” faktörü için Scheffe testi sonuçları incelendiğinde ise “Çevresel Etkiler” faktörüne benzer şekilde gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir. Ancak aritmetik ortalamalardan hareketle turizm desteği en yüksek olan grubun turizm esnafı, en düşük olan grubun ise öğrenci grubu olduğunu ifade etmek mümkündür.

Tablo 5. Katılımcıların Meslek Grupları Açısından Faktörlere Yaklaşımlarının Değerlendirilmesine Yönelik

Varyans Analizi Sonuçları					
Faktörler	Gruplar	n	A.O.	Std.Sapma	Sig.(p)
Sosyal Etkiler	Turizm esnafı	43	1,50	,55	,00
	Turizm çalışanı	88	1,52	,68	
	Esnaf	138	1,56	,58	
	İşçi	129	1,86	,87	
	Kamu personeli	66	2,00	1,02	
	Öğrenci	74	1,77	,85	
	Emekli	19	1,71	,79	
	Ev hanımı	37	1,77	,83	
Kültürel Etkiler	Turizm esnafı	43	4,74	,35	,00
	Turizm çalışanı	88	4,66	,39	
	Esnaf	138	4,48	,55	
	İşçi	129	4,30	,65	
	Kamu personeli	66	4,25	,58	
	Öğrenci	74	4,42	,72	
	Emekli	19	4,71	,37	
	Ev hanımı	37	4,29	,83	
Çevresel Etkiler	Turizm esnafı	43	4,51	,61	,02
	Turizm çalışanı	88	4,51	,46	
	Esnaf	138	4,42	,58	
	İşçi	129	4,26	,81	
	Kamu personeli	66	4,40	,62	
	Öğrenci	74	4,30	,69	
	Emekli	19	4,58	,38	
	Ev hanımı	37	4,18	,92	
Ekonomik Etkiler	Turizm esnafı	43	4,38	,67	,00
	Turizm çalışanı	88	4,61	,36	
	Esnaf	138	4,32	,65	
	İşçi	129	4,28	,61	
	Kamu personeli	66	4,20	,69	
	Öğrenci	74	4,18	,69	
	Emekli	19	4,30	,37	
	Ev hanımı	37	4,39	,53	
Toplam Etki	Turizm esnafı	43	4,94	,16	,00
	Turizm çalışanı	88	4,71	,51	
	Esnaf	138	4,75	,44	
	İşçi	129	4,39	,98	
	Kamu personeli	66	4,70	,42	
	Öğrenci	74	4,48	,60	
	Emekli	19	4,76	,34	
	Ev hanımı	37	4,51	,98	
Turizm Desteği	Turizm esnafı	43	4,88	,24	,00
	Turizm çalışanı	88	4,87	,36	
	Esnaf	138	4,83	,38	
	İşçi	129	4,66	,55	
	Kamu personeli	66	4,68	,50	
	Öğrenci	74	4,63	,57	
	Emekli	19	4,86	,20	
	Ev hanımı	37	4,76	,49	

Tablo 6. Faktörler Arası İlişki Düzeylerinin Ölçülmesine Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

		Sosyal Etkiler	Kültürel Etkiler	Çevresel Etkiler	Ekonomik Etkiler	Toplam Etki
Kültürel Etkiler	P.Corr.	-,35				
	Sig. (p)	,00				
Çevresel Etkiler	P.Corr.	-,41	,24			
	Sig. (p)	,00	,00			
Ekonomik Etkiler	P.Corr.	-,29	,34	,21		
	Sig. (p)	,00	,00	,00		
Toplam Etki	P.Corr.	-,33	,25	,34	,30	
	Sig. (p)	,00	,00	,00	,00	
Turizm Desteği	P.Corr.	-,54	,43	,35	,31	,34
	Sig. (p)	,00	,00	,00	,00	,00

Varyans analizlerinden sonra faktörler arasında anlamlı korelasyonların bulunup bulunmadığının ölçülebilmesi amacıyla korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Korelasyon analizinden elde edilmek istenen temel sonuç "Toplam Turizm Etkisi" faktörü ve "Turizm Desteği" faktörü ile diğer faktörler arasında anlamlı korelasyonlar bulunup bulunmadığının tespit edilmesidir. Bu bağlamda Tablo 6'da yer alan sonuçlar incelendiğinde faktörlerin tamamında anlamlı düzeyde korelasyonların tespit edildiğini ifade etmek mümkündür ($p < 0,05$). Tabloda "Toplam Etki" faktörü açısından değerlendirildiğinde, en yüksek korelasyonun %34 ile çevresel turizm eskisi ile gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Bu oranın pozitif yönlü ancak düşük düzeyde bir korelasyon olduğunu ifade etmek mümkündür. Sosyal Etkiler faktörü ile Toplam etki faktörü arasında ise negatif yönlü, düşük düzeyde bir korelasyon tespit edilmiştir. Tabloda Sosyal Etki faktörüne ilişkin korelasyonların negatif yönlü gerçekleşmiş olması bu faktörü tespit etmek için kullanılan ifadelerin negatif anlamlar içermesinden kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifade ile turizmin sosyal olumsuzluklar üzerindeki etkisi yükseldikçe turizmin olumlu etkilerine ilişkin inançların düştüğünü ifade etmek mümkündür. Tablo 6 "Turizm Desteği" faktörü açısından değerlendirildiğinde ise en yüksek korelasyonun "Sosyal Etkiler" faktörü ile gerçekleştiği gözlemlenmektedir. (-,54) her iki faktör arasında negatif yönlü, orta düzeyde bir korelasyon tespit edilmiştir. Turizmin kültürel etkileri ile turizm desteği arasında da pozitif yönlü, %43 düzeyinde bir korelasyon tespit edildiği gözlemlenmektedir. Yüzde 30'lar düzeyinde olmakla birlikte "Turizm Desteği" ile diğer faktörler arasında da anlamlı korelasyonların bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu sonuçlardan hareketle, turizmin etkilerinin olumlu olduğuna yönelik algı ve inançlar arttıkça turizm desteğinin de arttığını ifade etmek mümkündür. Ancak korelasyon analizi iki faktör arasındaki ilişki düzeyini belirtmekle birlikte ilişki yönünü tespit etmekte yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda faktörler arasındaki ilişkilerin bağımlı ve bağımsız değişkenler düzeyinde daha ayrıntılı incelenmesi gereği duyulmuş ve bu nedenle doğrusal regresyon analizine başvurulmuştur.

Tablo 7. Toplam Turizm Etkisi Faktörüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Standart Hata	F	P
1	,449	,202	,196	,60394	37,252	,000

		Standartlaşmamış Katsayılar		Standartlaşmış Katsayılar		
Model		B	Std. Hata	Beta	t	Sig.
1	Sabit	2,648	,314		8,422	,000
	Sosyal Etkiler	-,134	,036	-,158	-3,711	,000
	Kültürel Etkiler	,091	,045	,082	1,998	,046
	Çevresel Etkiler	,217	,041	,216	5,304	,000
	Ekonomik Etkiler	,197	,044	,182	4,527	,000

Bağımlı değişken: Toplam Turizm Etkisi

Regresyon analizlerinde ilk olarak bağımlı değişken olarak “Toplam Turizm Etkisi” faktörü seçilmiş, bağımsız değişkenler ise turizmin sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik etkilerine yönelik faktörler olarak tespit edilmiştir. Backward yöntemi ile gerçekleştirilen analizde Toplam Turizm Etkisi faktörü üzerinde etkisi olduğu düşünülen faktörlerin tamamı analize dahil edilmiştir. Bu yöntemde analiz, t değerleri ve p değerleri üzerinden anlamlı ilişkilerin tespit edilmediği faktörleri analizden çıkararak analizi tekrarlamaktadır. Tablo 7’de de görüldüğü gibi çalışmamızda bağımsız değişkenlerin tamamının bağımlı değişken üzerinde anlamlı etkisi olduğu tespit edilmiş ve bu nedenle analiz tek aşamada tamamlanmıştır. Tablo 7’de öncelikle model özeti incelenecek olur ise p değeri ve F değerleri üzerinden modelin anlamlı olduğunu ifade etmek mümkündür. Ancak düzeltilmiş R² değeri incelendiğinde %19 (,196) gibi düşük bir değer olduğu görülmektedir. Bu değer, elde edilen modelin varyansı açıklama oranını %19 olduğunu ifade etmektedir. Bu sonuçtan hareketle her ne kadar anlamlı ilişkiler tespit edilmiş olsa da toplam turizm etkisinin turizmin sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik etkileri dışında bir takım faktörlerden de etkilendiğini ifade etmek mümkündür. Beta katsayıları incelendiğinde ise Toplam Turizm Etkisi faktörü üzerinde en yüksek etki oranına sahip olan faktörün “Çevresel Etkiler” faktörü olduğu tespit edilmiştir (%21). “Ekonomik Etkiler” faktörünün etki düzeyi %18, “Sosyal Etkiler” faktörünün %15 ve “Kültürel Etkiler” faktörünün etki düzeyi %8 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 7. Turizm Desteği Faktörüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Standart Hata	F	p
1	,630	,396	,391	,36534	77,231	,000

		Standartlaşmamış Katsayılar		Standartlaşmış Katsayılar		
Model		B	Std. Hata	Beta	t	Sig.
1	Sabit	3,466	,201		17,212	,000
	Sosyal Etkiler	-,217	,022	-,369	-9,825	,000
	Kültürel Etkiler	,178	,028	,231	6,449	,000
	Çevresel Etkiler	,063	,025	,090	2,484	,013
	Ekonomik Etkiler	,055	,027	,073	2,058	,040
	Toplam Etki	,078	,025	,112	3,132	,002

Bağımlı değişken: Turizm Desteği

Toplam Turizm Etkisinden sonra ikinci bir regresyon analizi de "Turizm Desteği" faktörü için gerçekleştirilmiştir. Turizm Desteğinin bağımlı değişken olarak belirlendiği analizde diğer faktörlerin turizm desteği üzerindeki etki düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Analiz sonucu elde edilen verileri Tablo 7'de incelemek mümkündür. F ve p değerlerinden hareketle modelin anlamlı, kabul edilebilir olduğunu ifade etmek mümkündür. Düzeltilmiş R² değeri ise 0,391 olarak gerçekleşmiştir. Bu değer, modelin varyansın %39'unu açıkladığını ifade etmektedir. Bu sonuçtan hareketle, varyansın faktörler tarafından önemli düzeyde açıklandığını ifade etmek mümkündür. Ancak bu sonuç aynı zamanda Turizm desteğini etkileyen başka faktörlerin de bulunduğu anlamında değerlendirilmelidir. Beta katsayıları incelendiğinde ise Turizm Desteği üzerinde en yüksek etkiye Sosyal Etki faktörünün sahip olduğu gözlemlenmektedir (%36). Kültürel Etkiler faktörü %23, Toplam Etki faktörü %11, Çevresel Etki faktörü %9 ve Ekonomik Etkiler faktörü ise %7 düzeyinde etkiye sahiptir.

SONUÇ

Araştırma verileri üzerinde ilk olarak faktör analizi gerçekleştirilmiş ve literatürdeki çalışmalara da paralel olarak; sosyal etkiler, kültürel etkiler, çevresel etkiler, ekonomik etkiler, toplam etki ve turizm desteği faktörleri tespit edilmiştir (Yoon vd., 2001; Cengiz ve Kırkbir, 2007). Ancak benzer bir çalışmada farklı bir ölçek kullanan Eren ve Aypek (2012), turizmin çevresel, ekonomik ve kültürel etkileri faktörleri üzerinde durmuş, buna ilave olarak sosyal etkiler faktörü yerine turizmle etkileşim ifadesini kullanmıştır. Çalışkan ve Tütüncü'nün (2008) kullandığı ölçek ise; duygusal bağlılık, negatif etkiler, dış çevre, iç çevre, ekonomik etkiler, ekonomik beklentiler, turizm arzı ve tanıtım faktörlerinden oluşmuştur. Bu çalışmada kullanılan altı faktörün toplam varyansı açıklama oranının %67 olarak tespit edilmesi bu alanda farklı faktörlerin de tespit edilebileceği kabul edilmekle birlikte söz konusu altı faktörün yeterli olduğunu ifade etmektedir.

Araştırma bulgularından hareketle üzerinde durulması gereken ilk sonuç kadınların erkeklere oranla toplam turizm etkisi konusunda daha olumsuz yaklaşıma sahip olmalarıdır. Her ne kadar turizm desteği açısından kadınlar ve erkekler arasında anlamlı farklılık tespit edilememiş olsa da turizm etkileri açısından aynı şeyi ifade etmek mümkün değildir. Kültürel etkiler, ekonomik etkiler ve toplam turizm etkileri açısından kadınların erkeklere kıyasla turizme karşı olumsuz bir algıları söz konusudur. Bu sonucun temel nedenini turistlerin bölgeyi ziyaretleriyle başlayan aile hayatlarındaki bozulmaya bağlamanın mümkün olduğu düşünülmektedir. Kadınlar, aile hayatlarındaki olası bozulmalara karşı turizmin etkilerini daha olumsuz olarak algılamaktadırlar. Ancak turizmin özellikle bölge ekonomisine olan katkıları düşünüldüğünde kadınların bu olumsuz algıların turizme karşı olumsuz bir tutuma dönüşmediği görülmektedir. Çalışmada elde edilen bu sonuç Bilim ve Özer'in (2013) çalışmalarında elde ettikleri sonuçlarla farklılık göstermektedir. Bilim ve Özer (2013), erkeklerin turizme karşı daha olumsuz bir bakış açısına sahip olduklarını ve bunun temel nedeninin geleneksel yaşam tarzına sahip Türk erkekleri olmasından kaynaklanabileceğini ifade etmişlerdir. Her iki çalışmadaki farklılığın nedeninin ise kullanılan ölçeklerdeki farklılıklar olduğu düşünülmektedir. Zira Bilim ve Özer'in (2013) çalışmalarında kullandıkları ölçek ile bu çalışmada kullanılan ölçek ciddi farklılıklar göstermektedir. Diğer taraftan her iki çalışmanın uygulandığı bölgeler arasındaki farklılıkların da farklı sonuçlar elde edilmesine neden olacağı düşünülmektedir.

Analizler sonucunda yaş grupları arasında da gerek algı gerekse tutumlar üzerinde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak ifade etmek gerekirse turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri konusunda ileri yaşlardaki katılımcıların genç olanlara kıyasla daha olumsuz bir bakış açısında sahip olduğu görülmüştür. Benzer farklılıklar toplam turizm etkisi ve turizm desteği faktörleri için de gerçekleşmiştir. Genç katılımcılar yaşlı katılımcılara kıyasla daha olumlu bir toplam etki algısına ve turizm desteğine sahiptirler. Bu sonucu yetişkin katılımcıların geleneklerine ve yaşam tarzlarına karşı daha muhafazakar bir tutum içerisinde olmalarına bağlamak mümkündür. Turizm faaliyetleri nedeniyle

geleneklerde, yaşam tarzlarında, bireyler arası iletişimde yaşanan bir takım değişiklikler yetişkin ve ileri yaştaki katılımcılar açısından olumsuz değişimler olarak algılanırken yaşı daha genç olan katılımcılar yaşanan veya yaşanabilecek sosyal ve kültürel değişimlere karşı aynı olumsuz bakış açısını göstermemektedirler. Bu durumu toplumda zaten var olan kuşaklar arası algı farklılıklarının turizmdeki yansımaları olarak da değerlendirmek mümkündür.

Gelir seviyeleri açısından katılımcılar karşılaştırıldığında, turizmin kültürel etkileri ve ekonomik etkilerine ilişkin ve turizm desteğine ilişkin farklılıklar tespit edilmiştir. Kültürel etkiler açısından gelir seviyesi yüksek olanların daha olumsuz bir algıya sahip olduğunu, ekonomik etkiler ve turizm desteği açısından ise gelir seviyesi en düşük olan grubun en olumlu algıya sahip olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu sonuçlardan hareketle yerel halkın gelir seviyesine paralel olarak turizmin olumsuz etkilerini değerlendirme eğilimlerinde farklılıklar olduğu düşünülmektedir. Gelir seviyesi düşük olan grubun ekonomik çıkarlar nedeniyle turizmin kültürel olumsuzluklarını göz ardı edebildiği, buna karşın turizmin ekonomik faydalarını belki de olduğundan daha olumlu algıladığı düşünülmektedir. Gelir seviyesi en yüksek olan grup ise gelirlerinin yüksekliğine de bağlı olarak kültürel etkileri görmemezlikten gelmemekte ve turizm desteği konusunda daha olumsuz bir yaklaşım sergileyebilmektedir.

Katılımcıların mesleki dağılımlarına göre turizm etkilerine yaklaşımları ve turizm desteklerine ilişkin farklılıklar bulunup bulunmadığı incelendiğinde Turizm esnafının turizmin sosyal etkilerine karşı en olumlu bakış açısına sahip olan grubu oluşturduğu tespit edilmiştir. Turizm çalışanları da benzer şekilde olumlu algıya sahip olan grubu oluşturmuştur. Turizmden herhangi bir ekonomik beklentisi olmadığı varsayılabilir kamu çalışanlarının ise en olumsuz sosyal etki algısına sahip olduğunu ifade etmek mümkündür. Dolayısıyla turizmin sosyal etkilerinin algılanma düzeyinin turizmden ekonomik beklenti düzeyi ile örtüştüğü söylenebilir. Kültürel, çevresel ve ekonomik etkiler faktörleri açısından da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Kamu personeli ve işçi grupları gibi turizmden herhangi bir ekonomik kazanç beklentisi olmayan gruplarda turizmin etkilerini daha olumsuz algılama eğilimi söz konusu olmaktadır. Toplam turizm etkisi ve turizm desteği faktörlerinde de sonuçlar benzer çıkmıştır. Ancak mesleki dağılım incelenirken değerlendirilmesi gereken bir diğer önemli nokta “öğrenci” grubunun sonuçlarıdır. Yaş ortalamalarına göre kıyaslama sonuçlarından farklı olarak meslek gruplarına göre kıyaslamada öğrencilerin de kamu personeli ve işçilere benzer ortalamalara sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle her ne kadar turizme karşı olumsuz bir bakış açıları olmasa da öğrencilerin turizmden doğrudan bir çıkarları olmamasının turizmin olası olumsuz etkilerini göz ardı etmemelerini sağladığını ifade etmek mümkündür.

Analiz sonuçlarına göre toplam turizm etkisi ile en yüksek korelasyona sahip olan faktör çevresel etkiler olmuştur. Sosyal etkilerin ise ikinci sırada yer aldığı gözlemlenmiştir. Ekonomik ve kültürel etkiler bu sırayı takip etmişlerdir. Toplam turizm desteği ile en yüksek korelasyona ise sosyal etkiler sahiptir. Daha sonra sırasıyla; kültürel etkiler, toplam etki, çevresel etkiler ve ekonomik etkiler gelmektedir. Regresyon analizleri de benzer sonuçları vermektedir. Aynı ölçeği kullanan Yoon vd.’nin (2001) çalışmasında toplam turizm etkisi üzerinde en çok etkiye sahip olan faktör ekonomik etkiler olarak tespit edilirken çevresel etkiler faktörünün de turizm desteği faktörüne önemli derecede etkide bulunduğu ifade edilmiştir. Aradaki farklılığın ölçeklerin uygulandığı milliyetlerin farklı olması olabileceği düşünülerek Cengiz ve Kırkbir’in (2007) çalışması incelendiğinde ise toplam turizm etkisi üzerinde sosyal etkiler faktörünün en yüksek etki düzeyine sahip faktör olarak tespit edildiği kültürel etkiler faktörünün de bu faktörü takip ettiği görülmüştür. Dolayısıyla iki çalışma sonuçları arasında paralellik tespit edildiğini ifade etmek mümkündür. Turizmin ekonomik etkilerinin katılımcıların turizme karşı algılarını etkilediğini kabul etmekle birlikte toplam turizm etkisi algısı ve turizm desteği açısından sosyal ve kültürel etkilerin ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Bölge halkının turizm dışı yaşam tarzlarının kırsal bir yaşam tarzı olması, geleneklerinin ve yaşam tarzlarının bozulmasını istememeleri gibi nedenlerin bu sonuçları doğurduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte özellikle sosyal etkiler faktörünü açıklayan ifadelerde kullanılan “suc

oranlarının artması” ve “yıkıcı etkilerin oluşması” gibi ifadelerin üzerinde ayrıca durulması gerektiği düşünülmektedir. Bu alanda gerçekleştirilebilecek benzer çalışmalarda suç oranlarında ve olumsuz etkilerde ciddi bir artışın yaşanıp yaşanmadığının incelenmesi ve böylelikle yerel halkın ifadelerine somut veriler üzerinden mi yoksa duygusal olarak mı cevap verdiklerinin tespit edilmesi daha farklı sonuçlar doğurabilecektir.

Araştırma sonuçlarından hareketle yerel halkın turizm desteğinin sağlanabilmesi için öncelikle turizmin olası olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Atılması gereken sonraki adım ise önceliğin yerel halka verilerek turizmin ekonomik faydalarından yerel halkın faydalanmasının sağlanmasıdır. Küçük ölçekli işletmelerin desteklenmesi, yörede yatırım yapmak isteyen bölge halkına uygun krediler ve yatırım bilgilendirme eğitimlerinin verilmesi faydalı olabilecektir. Böylelikle turizmin ekonomik faydalarından yararlanan halkın turizmin etkilerine karşı daha olumlu bir algı geliştirmesi ve dolayısıyla turizm desteğini arttırmaları sağlanabilecektir. Ancak unutulmaması gereken en önemli nokta turizmin kültürel ve sosyal değişim üzerindeki etkileridir. Özellikle Dalyan bölgesi gibi kırsal kesimde yaşayan yerel halkın uluslararası bir kültür karşılaşmasında savunmasız kalmaması için eğitilmesi gerekmektedir. Turizm bölgelerinde yaşayan yerel halkların turistlerin kültürleri ve yaşam tarzlarıyla karşılaştıklarında bu yaşam tarzlarına karşı düşmanca tavır sergilemeden kendi kültürlerini ve yaşam tarzlarını nasıl koruyabileceklerini öğrenmeleri gerekmektedir. Yerel halkın turizmden kazanç sağlarken kayıplarının azaltılmasını en önemli yollarından birinin bölge halkının eğitilmesi olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2 (1)
- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli. *Coğrafya Bilimler Dergisi*, 5 (1), 1-16.
- Bilim, Y., Özer, Ö. (2013). Yerel Halk Gözüyle Konya’da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal, Çevresel Etkileri. *Ulusal KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, Konya.
- Butler, R.W. (1980). The Concept of a Tourist Area Cycle of Evolution: Implication for the Management of Resources. *Canadian Geographer*, XXIV, 5-12.
- Cengiz, E., Kırkbir, F., (2007). Yerel Halk Tarafından Algılanan Toplam Turizm Etkisi İle Turizm Desteği Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 19-37.
- Çalışkan, U. ve Tütüncü, Ö. (2008). Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması”. *IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*.
- Doğan, H., Üngüren, E. (2012). Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 103-122.
- Eralp, Z. (1974). Socio-Economic Effects of Tourism towards Communal Changes. *Ankara University Press*, Ankara
- Eren, R., Aypek, N. (2012). Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkız Köyü Örneği. *Uluslararası Sosyal Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2), 43-47.
- Fesenmaier, D.R., O’Leary, J. ve Uysal, M. (1996). *Advances in Tourism Marketing Methodologies*, Hawoth Press, New York.
- Han, G., Fang, W.T., Huang, Y.W. (2011). Classification and Influential Factors in the Perceived Tourism Impacts of Community Residents on Nature-based Destinations: China’s Tiantangzhai Scenic Area. *Procedia Environmental Sciences*, 10, 2010-2015.
- Kervankıran, İ., (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 1-25.

- Mathieson A. and Wall, G. (1992). Tourism, economic, physical and social impacts. *Longman Specific and Technical*, Longman Singapore Publisher Ltd., London
- Mason Peter ve Cheyne Joanne (2000). Residents' Attitudes to Proposed Tourism Development. *Annals of Tourism Research*. 27(2), 391-409.
- Murphy, P.E. (1985). Perceptions and Attitudes of Decision –Making Groups in Tourism Centers. *Journal of Travel Research*, 21(3),8-12.
- Perdue, R.R., Long, P.T. ve Allen, L. (1990). Rural Resident Tourism Perceptions and Attitudes by Community Level of Tourism. *Journal of Travel Research*, 28(3), 3-9.
- Sekaran, U. (1999). Research Methods For Business, *John Wiley & Sons Inc.* New York.
- Tosun, C. ve Timothy, D. J. (2003). Arguments for Community Participation in The Tourism Development Process. *The Journal of Tourism Studies*. 14(2), 2-15.
- Yoon, Y., Gürsoy, D., Chen, J.S. (2001). Validating a Tourism Development Theory With Structural Equation Modeling. *Tourism Management*, 22, 363-372.
- Zhong, L., Deng, J., Song, Z., Ding, P. (2011). Research on Environmental Impacts of Tourism in China: Progress and Prospect. *Journal of Environmental Management* 92, 2972-2983.